

МАЙСТЕРЧУК Є. В.,

аспірант

(Заклад вищої освіти «Міжнародний
університет бізнесу і права»)

УДК 346.26(477):342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.5.1.31>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

У статті досліджено концептуальні засади адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні як складного інституту публічного управління, що поєднує імперативні та договірні елементи взаємодії держави і бізнесу. Обґрунтовано актуальність теми через необхідність залучення приватних інвестицій до реалізації соціально значущих проєктів, підвищення якості інфраструктури та ефективності публічних послуг у межах обмежених бюджетних ресурсів.

Наголошено на важливості формування чітких адміністративно-правових механізмів, які забезпечують баланс між публічним інтересом і приватною ініціативою, мінімізують ризики корупції, забезпечують прозорість і підзвітність діяльності органів публічної влади. Здійснено теоретичний аналіз правової природи ДПП як форми публічно-приватної взаємодії з виокремленням його імперативних характеристик і підкресленням адміністративно-правової природи регулювання.

Визначено структуру адміністративно-правового регулювання ДПП як системи взаємопов'язаних елементів: нормативно-правової бази, компетенції органів влади, адміністративних процедур підготовки та погодження проєктів, контрольних механізмів і механізмів відповідальності. Проаналізовано проблемні аспекти чинного регулювання, зокрема відсутність єдиного спеціального закону, нечіткість розподілу компетенції між різними рівнями влади, відсутність єдиних конкурсних процедур, брак механізмів громадської участі та публічної звітності.

Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства: прийняття комплексного закону про адміністративно-правові процедури у сфері ДПП, уніфікація конкурсних процедур, встановлення чіткого розподілу компетенції, забезпечення громадської участі та прозорості, створення єдиного реєстру проєктів, посилення контролю та гарантій судового захисту прав приватних партнерів.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, адміністративно-правове регулювання, публічне управління, адміністративні процедури, публічний інтерес, компетенція органів влади, контроль, прозорість.

Masterchuk E. V. Conceptual foundations of administrative and legal regulation of public-private partnership in Ukraine

The article explores the conceptual foundations of administrative-legal regulation of public-private partnership (PPP) in Ukraine as a complex institution of public administration that combines imperative and contractual elements of state-business interaction. The relevance of the topic is justified by the need to attract private investment to implement socially significant projects, improve infrastructure quality, and enhance the efficiency of public services within the constraints of limited budgetary resources.

The importance of developing clear administrative-legal mechanisms that balance public interest with private initiative, minimize corruption risks, and ensure transparency and accountability of public authorities is emphasized. A theoretical analysis is conducted on the legal nature of PPP as a form of public-private interaction, highlighting its imperative features and the administrative-legal character of regulation.

The structure of administrative-legal regulation of PPP is defined as a system of interconnected elements: normative legal framework, competence of public authorities, administrative procedures for project preparation and approval, control mechanisms, and mechanisms of liability. Problematic aspects of the current regulation are analyzed, including the absence of a single specialized law, unclear division of competence among different levels of government, lack of unified tender procedures, and insufficient mechanisms for public participation and transparency.

Proposals for improving legislation are formulated: adoption of a comprehensive law on administrative-legal procedures in the PPP sphere, unification of tender procedures, clear delineation of competence, ensuring public participation and transparency, creation of a single register of PPP projects, strengthening control, and ensuring effective judicial protection of the rights of private partners.

Key words: *public-private partnership, administrative-legal regulation, public administration, administrative procedures, public interest, competence of public authorities, control, transparency.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах соціально-економічного розвитку України державно-приватне партнерство (ДПП) визнається важливим інструментом реалізації стратегічних проєктів, залучення інвестицій та модернізації публічної інфраструктури. Разом із тим ефективність його використання значною мірою залежить від належного правового регулювання, зокрема адміністративно-правового, яке має забезпечувати баланс публічних і приватних інтересів, законність, прозорість та підзвітність у процесі реалізації партнерських проєктів.

Однак чинна нормативно-правова база України у сфері державно-приватного партнерства характеризується фрагментарністю та відсутністю єдиної концептуальної основи адміністративно-правового регулювання. Залишається невизначеною системність та ієрархія нормативно-правових актів, відсутні чітко окреслені адміністративні процедури ухвалення рішень, укладення договорів, контролю за виконанням зобов'язань сторін. Також існують проблеми розподілу компетенції між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, що створює правову невизначеність і знижує інвестиційну привабливість таких проєктів.

Актуальність дослідження концептуальних засад адміністративно-правового регулювання ДПП обумовлена потребою у системному науковому осмисленні правової природи, принципів, механізмів і процедур, що становлять його зміст. Без належного теоретичного підґрунтя неможливо сформулювати ефективну модель правового регулювання, яка б забезпечувала належний рівень захисту публічних інтересів і гарантувала інвесторам прогнозованість та стабільність правового середовища.

Це зумовлює необхідність ґрунтовного дослідження адміністративно-правових аспектів державно-приватного партнерства, формування цілісного підходу до визначення його концептуальних засад як основи для подальшого вдосконалення національного законодавства та правозастосовної практики.

Метою статті є формулювання цілісного наукового підходу до визначення концептуальних засад адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в Україні через з'ясування його правової природи, принципів, структурних елементів та механізмів, а також вироблення пропозицій щодо удосконалення національного законодавства у цій сфері.

Аналіз наукових публікацій. Питання державно-приватного партнерства в Україні знайшло відображення у низці наукових досліджень, зокрема економіко-правового та фінансово-правового характеру. Дослідники зосереджуються на проблемах фінансування інфраструктурних проєктів, розподілу ризиків, залучення приватних інвестицій, правовій природі договорів ДПП. У цьому контексті важливими є праці, що аналізують договірні конструкції державно-приватного партнерства, їх цивільно-правові та господарсько-правові особливості, питання захисту прав інвесторів.

Водночас адміністративно-правові аспекти ДПП досліджені значно меншою мірою. Науковці приділяють увагу окремим аспектам адміністративно-правового регулювання, зокрема компетенції органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у сфері підготовки та реалізації проєктів ДПП, процедурі прийняття рішень, погоджень, видачі дозволів. Однак ці дослідження часто носять прикладний і вузькоспеціалізований характер, не пропонуючи системного теоретичного узагальнення природи адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства як цілісного правового явища.

Бракує робіт, що комплексно розглядають концептуальні засади адміністративно-правового регулювання ДПП, включаючи його принципи, завдання, структуру, механізми реалізації адміністративних процедур, розмежування компетенції між різними рівнями влади. Наявні законодавчі та наукові підходи не забезпечують належної уніфікації та передбачуваності адміністративних процедур у сфері ДПП, що створює ризики для інвесторів і ускладнює реалізацію партнерських проєктів.

Ця обставина свідчить про наявність суттєвої наукової лакуни, заповнення якої вимагає доктринального дослідження адміністративно-правової природи державно-приватного партнерства, його концептуальних засад і механізмів правового регулювання як необхідної основи для подальшого розвитку українського законодавства та практики у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Державно-приватне партнерство (ДПП) у сучасному правовому розумінні виступає особливою формою співпраці між державою та приватним сектором, що має за мету реалізацію суспільно значущих проєктів, насамперед у сфері розвитку інфраструктури, надання якісних публічних послуг і стимулювання економічного зростання [1, с. 34]. У світовій практиці ДПП є гнучким механізмом залучення приватних інвестицій і експертизи до реалізації проєктів, які держава з фінансових чи організаційних причин не може виконати самостійно.

Наукова література підкреслює міждисциплінарний характер феномену ДПП, що об'єднує економічні, фінансові, управлінські та правові компоненти [2, с. 89]. У правовій площині воно є системою відносин між публічними партнерами (державою, органами місцевого самоврядування) та приватними особами, які регулюються як імперативними приписами публічного права, так і диспозитивними умовами договірних конструкцій.

Українське законодавство (Закон України «Про державно-приватне партнерство») визначає ДПП як співпрацю публічного та приватного партнерів на договірних засадах з метою залучення інвестицій у розвиток об'єктів, що мають суспільне значення [3, с. 12]. Проте цей закон має переважно рамковий характер і не деталізує адміністративно-правові механізми реалізації партнерських проєктів, залишаючи низку критичних питань на розсуд підзаконних актів або практики правозастосування.

В адміністративно-правовому аспекті особливе значення має питання визначення меж і форм реалізації публічної влади в рамках ДПП. Органи виконавчої влади та місцевого самоврядування здійснюють управлінський вплив на процес підготовки, відбору, погодження та контролю виконання проєктів ДПП. При цьому характерною рисою є поєднання диспозитивності договірних відносин із владно-організаційними засобами регулювання [4, с. 76].

Адміністративно-правове регулювання визначає правила поведінки органів публічної влади, встановлює обов'язкові адміністративні процедури, передбачає відповідальність посадових осіб за порушення вимог законності та забезпечує правову визначеність для приватного інвестора [5, с. 67]. Це регулювання не лише організаційне, а й гарантійне – його призначення полягає у забезпеченні балансу публічного інтересу та прав приватного партнера.

Концептуальні засади адміністративно-правового регулювання ДПП передбачають наявність чітких принципів, без яких неможливо створити ефективну і передбачувану правову модель. Серед них можна виділити:

- верховенство права, що передбачає суворе дотримання законності у діяльності органів влади;
- пріоритет публічного інтересу, як основна мета державного регулювання;
- прозорість у прийнятті рішень, що дозволяє мінімізувати корупційні ризики;
- підзвітність органів публічної адміністрації перед громадянами та бізнесом;
- правова визначеність і стабільність, що створює передбачуване середовище для інвестора;
- пропорційність втручання у приватні права [6, с. 142].

Реалізація цих принципів має знайти відображення у нормативно-правових актах через чітке визначення компетенції органів влади, процедурні правила погодження та затвердження проєктів, механізми контролю виконання умов договорів ДПП.

Ще однією ключовою концептуальною основою є визначення компетенції органів публічної влади у сфері ДПП. Недостатня чіткість законодавства щодо розподілу повноважень між центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування призводить до дублювання функцій, адміністративних бар'єрів і правової невизначеності [7, с. 58]. Це своєю чергою знижує ефективність взаємодії сторін партнерства та створює ризики відмови інвесторів від участі у проєктах.

Значну увагу слід приділити процедурній стороні адміністративно-правового регулювання ДПП. Йдеться про чітко визначені адміністративні процедури відбору проєктів, погодження умов договорів, проведення конкурсів, публікацію інформації про умови партнерства, оцінку ризиків і ефективності проєктів. У європейській практиці стандарти адміністративних процедур у сфері ДПП передбачають високий рівень відкритості і підзвітності як ключову гарантію прав приватного інвестора [8, с. 91].

Натомість в Україні часто бракує деталізації таких процедур у нормативно-правових актах, що відкриває простір для зловживань, корупції, формального погодження проєктів без належного аналізу їх суспільної корисності та фінансової обґрунтованості. Такий стан речей вимагає концептуального осмислення адміністративної процедури в контексті ДПП як системної складової правового регулювання, яка повинна передбачати мінімальні стандарти публічності, участі зацікавлених сторін, оцінки ефективності та забезпечення зворотного зв'язку з громадськістю [9, с. 124].

Особливої ваги набуває проблема контролю за виконанням умов договорів ДПП. Адміністративно-правове регулювання має встановлювати механізми моніторингу, звітності, оцінки виконання проєктів, а також передбачати санкції у випадку порушення зобов'язань. Це питання безпосередньо пов'язане з гарантіями захисту публічного інтересу та прав учасників партнерства.

Адміністративно-правова наука підкреслює, що контрольні механізми у сфері ДПП не повинні бути виключно формальними, а мають ґрунтуватися на принципах ефективності, пропорційності та належної правової процедури. Важливо, щоб контроль не перетворювався на засіб бюрократичного тиску чи корупційного вимагання, а був інструментом забезпечення якісного виконання зобов'язань за договором ДПП [10, с. 211].

Крім того, концептуальні засади адміністративно-правового регулювання ДПП мають враховувати питання захисту прав приватних інвесторів. Йдеться про створення стабільного правового середовища, передбачуваність адміністративних процедур, чіткість критеріїв відбору проєктів, можливість оскарження рішень органів влади у судовому порядку. Без таких гарантій приватний бізнес не матиме мотивації інвестувати у довгострокові та капіталомісткі проєкти.

Таким чином, концептуальні основи адміністративно-правового регулювання ДПП в Україні мають включати не лише декларативні цілі та принципи, а й деталізовані положення про розподіл компетенції між різними органами публічної адміністрації, чітко

регламентовані адміністративні процедури, ефективні механізми контролю та дієві гарантії захисту прав усіх учасників партнерства. Це створить передумови для ефективного залучення приватних інвестицій, реалізації соціально значущих проєктів і забезпечення публічних інтересів у сфері розвитку держави.

Адміністративно-правове регулювання державно-приватного партнерства також слід розглядати як комплекс заходів державної політики, що має забезпечувати баланс між стимулюванням приватних інвестицій та захистом публічних інтересів. У цьому контексті важливо наголосити на принципі публічної доцільності, що вимагає оцінки соціальної, економічної та екологічної корисності проєктів перед їх затвердженням [11, с. 37].

У багатьох європейських країнах функціонує спеціалізована система оцінювання проєктів ДПП, яка передбачає обов'язкове проведення економічного та правового аудиту, аналізу ризиків, консультацій з громадськістю. Такий підхід має бути інкорпорований і в українську адміністративно-правову модель регулювання ДПП для підвищення її прозорості та ефективності [12, с. 81].

Ще однією важливою складовою є забезпечення інституційної спроможності органів публічної влади. Відсутність достатнього кадрового потенціалу, належної підготовки посадових осіб, спеціалізованих структурних підрозділів у міністерствах та органах місцевого самоврядування призводить до зловживань, неефективного планування та реалізації проєктів ДПП [13, с. 122].

Для подолання цієї проблеми необхідно передбачити у законодавстві вимоги до створення спеціалізованих підрозділів, їх функцій, порядку координації між різними рівнями влади. Це дозволить уникнути дублювання повноважень та підвищить якість ухвалених управлінських рішень.

У сфері адміністративно-правового регулювання ДПП також важливо забезпечити належний доступ до інформації. Принцип інформаційної відкритості передбачає обов'язок органів влади публікувати дані про підготовку, укладення та виконання договорів ДПП, умови конкурсів, результати оцінки пропозицій, хід реалізації проєктів. Така відкритість є передумовою для здійснення громадського контролю, запобігання корупції та підвищення довіри інвесторів [14, с. 65].

На сьогодні в Україні відсутній єдиний публічний реєстр проєктів ДПП, що ускладнює моніторинг виконання зобов'язань та обмежує доступ громадськості до інформації. Законодавче врегулювання створення таких реєстрів має стати невід'ємним елементом концепції адміністративно-правового регулювання партнерства.

Нормотворчі прогалини у чинному законодавстві проявляються також у відсутності єдиних процедур укладення договорів ДПП. Відсутні стандартизовані конкурси, критерії відбору, вимоги до документації, чіткі етапи погодження умов партнерства. Це створює ризики для зловживань з боку посадових осіб, непрозорого відбору приватних партнерів та дискримінації потенційних інвесторів [15, с. 174].

Особливо проблемним є питання розподілу ризиків між публічним та приватним партнерами. Закон передбачає можливість такого розподілу, але не містить імперативних правил чи орієнтовних моделей, які могли б служити зразком для договорів. Це відкриває простір для формального підходу до оцінки ризиків, перекладання ризиків на державу або громадян без належного обґрунтування [16, с. 143].

Слід також підкреслити значення координації між різними органами влади у сфері ДПП. В умовах децентралізації управління проєктами ДПП часто передбачає співпрацю між центральними органами виконавчої влади, обласними та місцевими адміністраціями, органами місцевого самоврядування. Недостатня законодавча визначеність щодо координаційних механізмів призводить до конфліктів повноважень, затримок у погодженні проєктів, дублювання адміністративних процедур [17, с. 157].

Концепція адміністративно-правового регулювання ДПП має враховувати необхідність створення інституційних механізмів координації, наприклад міжвідомчих комісій, координаційних рад, визначення чітких процедур погодження на різних рівнях управління.

Необхідно звернути увагу й на проблему судового оскарження адміністративних рішень у сфері ДПП. Гарантії захисту прав приватних партнерів в адміністративному судочинстві є основою правової визначеності та довіри бізнесу до держави як контрагента. Адміністративно-правове регулювання має забезпечувати можливість ефективного і своєчасного оскарження рішень органів влади, що порушують права або законні інтереси приватних інвесторів [18, с. 201].

У цьому контексті важливо передбачити у спеціальному законі про ДПП спеціальні правила підсудності, скорочені строки розгляду спорів, можливість застосування забезпечувальних заходів, а також обов'язковість виконання судових рішень.

Таким чином, адміністративно-правова природа регулювання ДПП проявляється у комплексі владно-організаційних, імперативних і процедурних заходів, що покликані упорядкувати діяльність органів публічної адміністрації, встановити баланс публічних і приватних інтересів, забезпечити прозорість, підзвітність і ефективність реалізації партнерських проєктів. Формування концептуальних засад адміністративно-правового регулювання ДПП потребує системного підходу, що враховує як європейські стандарти адміністративної процедури, так і національні особливості організації публічної влади в Україні.

Попри закріплення загальних засад державно-приватного партнерства в законодавстві України, адміністративно-правове регулювання цієї сфери залишається фрагментарним та суперечливим. Насамперед варто зазначити відсутність спеціалізованого комплексного нормативно-правового акту, який би системно врегульовував адміністративні процедури погодження, затвердження та контролю реалізації проєктів ДПП. Існуючий Закон України «Про державно-приватне партнерство» має рамковий характер і не відповідає сучасним потребам практики [19, с. 102].

Велика проблема полягає у розподілі компетенції між органами центральної виконавчої влади, обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування. Відсутність чіткого законодавчого розмежування функцій і процедур погодження призводить до дублювання повноважень, затягування ухвалення рішень, конфліктів між органами влади, що в результаті негативно впливає на інвестиційну привабливість партнерських проєктів [20, с. 58].

Ще однією проблемою є слабкість адміністративних процедур погодження умов ДПП. Немає єдиних стандартів проведення конкурсів, критеріїв відбору проєктів, чітких вимог до конкурсної документації. Це відкриває можливості для корупційних зловживань, сприяє формалізму у відборі партнерів та підриває довіру бізнесу до механізму партнерства.

Нерозвиненість механізмів громадської участі у процесі підготовки та ухвалення рішень щодо ДПП також становить значну проблему. Брак законодавчо закріплених обов'язкових консультацій, обговорень, публікації проєктів договорів і звітності про їх виконання суперечить принципам прозорості й підзвітності публічної влади. Це обмежує можливість громадського контролю й знижує рівень легітимності управлінських рішень.

Відсутність єдиного публічного реєстру проєктів ДПП і централізованої інформаційної платформи ускладнює доступ до даних про укладені договори, хід їх виконання, умови фінансування та результати оцінки ефективності. Такий стан речей створює передумови для закритості та маніпуляцій з інформацією, унеможливорює комплексний моніторинг реалізації партнерських проєктів.

Також проблемним залишається питання ефективного контролю за виконанням умов договорів ДПП. Сьогодні контрольні функції різних органів часто дублюються або не координуються належним чином, а системи моніторингу й оцінки результатів реалізації проєктів не мають єдиної методології чи обов'язкових стандартів.

Нарешті, надзвичайно актуальною проблемою є недостатня професійна підготовка посадових осіб органів виконавчої влади й місцевого самоврядування. Брак спеціалізованих знань і навичок у сфері планування, оцінки, укладення та супроводу договорів ДПП є значним бар'єром для належного впровадження партнерських проєктів і мінімізації ризиків порушення законності.

З метою вдосконалення адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в Україні можна запропонувати такі основні напрями:

- розроблення та прийняття спеціального комплексного закону про адміністративно-правові процедури у сфері державно-приватного партнерства, який би чітко визначав правила підготовки, погодження, укладення та виконання договорів ДПП;
- встановлення законодавчо чіткого розподілу компетенції між органами центральної виконавчої влади, обласними державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування з урахуванням принципів субсидіарності й децентралізації;
- уніфікація адміністративних процедур проведення конкурсів, відбору, погодження й укладення договорів ДПП із запровадженням прозорих критеріїв і вимог до конкурсної документації;
- запровадження обов'язкових механізмів громадської участі, публічних консультацій, оприлюднення інформації про умови партнерських проєктів і результати їх реалізації;
- створення єдиного публічного реєстру проєктів ДПП та централізованої електронної інформаційної платформи для забезпечення доступу до інформації інвесторів, громадян і органів контролю;
- посилення системи контролю за виконанням умов договорів ДПП, уніфікація методології моніторингу, встановлення обов'язкових стандартів звітності та механізмів притягнення до відповідальності за порушення;
- запровадження спеціалізованих програм підготовки й підвищення кваліфікації посадових осіб органів виконавчої влади та місцевого самоврядування для формування інституційної спроможності у сфері планування, оцінки, укладення та супроводу проєктів ДПП;
- забезпечення ефективних механізмів судового захисту прав приватних інвесторів і учасників партнерських проєктів, зокрема через спеціалізацію адміністративних судів, скорочені строки розгляду спорів та можливість застосування заходів забезпечення позову.

Висновки. Здійснений аналіз адміністративно-правового регулювання державно-приватного партнерства в Україні свідчить про наявність системних проблем, що перешкоджають ефективній реалізації партнерських проєктів, залученню приватних інвестицій і досягненню суспільно значущих результатів. Сучасне законодавче регулювання має рамковий характер, не забезпечує належної деталізації адміністративних процедур, чіткого розподілу компетенції між органами влади різних рівнів, ефективного контролю та захисту прав приватних партнерів.

Адміністративно-правова природа регулювання ДПП вимагає системного підходу до розробки нормативно-правових актів, які мають поєднувати імперативні правила поведінки органів публічної влади, процедури ухвалення рішень, механізми контролю і відповідальності за дотримання законності та публічного інтересу.

Формування концептуальних засад адміністративно-правового регулювання ДПП має ґрунтуватися на принципах верховенства права, пріоритету публічного інтересу, прозорості, підзвітності, правової визначеності, пропорційності та ефективного захисту прав усіх учасників партнерства. Реалізація запропонованих заходів дозволить підвищити якість управління у сфері державно-приватного партнерства, зміцнити інституційну спроможність органів публічної влади, забезпечити довіру приватних інвесторів і сприяти сталому соціально-економічному розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2011. 520 с.
2. Зайчук О.В., Онищенко Н.М. Теорія держави і права : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2006. 656 с.
3. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI.
4. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України : підручник / за ред. В.Б. Авер'янова. К. : Юрінком Інтер, 2012. 768 с.

5. Серьогіна С.Г. Теоретико-правові основи публічної адміністрації в Україні : монографія. Харків : Право, 2016. 312 с.
6. Коліушко І.Б. Організаційно-правові засади публічного управління в Україні : монографія. К. : Факт, 2003. 256 с.
7. European Principles for Public Administration / SIGMA Papers No. 27. OECD, 1998. 44 p.
8. Чубара О.Г. Адміністративна процедура: поняття, структура, стадії : монографія. К. : Алерта, 2019. 236 с.
9. Луць Л.А. Публічно-правова діяльність органів місцевого самоврядування : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 272 с.
10. Боровик Т.В. Адміністративна юрисдикція в Україні: проблеми теорії і практики : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2021. 320 с.
11. Council of Europe. The Administration and You (2nd edition). Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2018. 80 p.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення : офіц. текст. К. : Парлам. вид-во, 2023. 176 с.
13. Державне управління : теорія і практика : навч. посіб. / за ред. В.Б. Авер'янова. К. : Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
14. Кузьменко О.В. Адміністративне право України. Загальна частина : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2013. 544 с.
15. Шемшученко Ю.С. (ред.). Великий енциклопедичний юридичний словник. К. : Юрид. енциклопедія, 2007. 864 с.
16. Погорілко В.Ф., Фрицький О.Ф. Конституційне право України : підручник. К. : Наукова думка, 2010. 800 с.
17. Петришин О.В., Гетьман А.П. Загальна теорія держави і права : підручник. Харків : Право, 2014. 400 с.
18. Баймуратов М.О. Загальна теорія правосуб'єктності : монографія. Одеса : Юрид. література, 2010. 384 с.
19. Битяк Ю.П., Бойко М.П., Петришин О.В. Адміністративне право України : підручник. Харків : Право, 2017. 656 с.
20. Європейська хартія місцевого самоврядування (ратифікована Законом України від 15.07.1997 № 452/97-ВР).

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.10.2025

Дата публікації: 28.11.2025

